

Tehnika i tehnologija proizvodnje gasa

Autor:

Docent dr Radoslav D. Mičić

Redaktori:

Prof. dr Zvonimir Bošković

Prof. dr Sanel Nuhanović

Izdavač:

Tehnički fakultet „Mihajlo Pupin”, Zrenjanin

Za izdavača:

Prof. dr Dragica Radosav, dekan Tehničkog fakulteta „Mihajlo Pupin”,

Zrenjanin

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

665.7(075.8)

МИЋИЋ, Радослав, 1955-

Tehnika i tehnologija proizvodnje gasa [Elektronski izvor] / Radoslav Mičić.
- Zrenjanin : Tehnički fakultet "Mihajlo Pupin", 2020. - 1 elektronski optički
disk (CD-ROM) : ilustr. ; 12 cm. - (Biblioteka "Udžbenici" ; 241)

Bibliografija.

ISBN 978-86-7672-337-9

а) Гас - Производња

COBISS.SR-ID 20887561

Sadržaj:

1. <i>Gasovite petrobitumije - gasovi</i>	21
1.1. Uvod	21
1.2. Razvoj istraživanja vezanih za prirodni gas	22
1.3. Šta je prirodni gas?	23
1.4. Sastav i fizička svojstva gasa	23
1.5. Prednosti i nedostaci naftnih gasova	25
1.6. Prednosti prirodnog gasa kao energenta:	26
1.7. Poreklo, geneza i tipovi ležišta PNG	26
1.8. Klasifikacija ležišta prirodnog naftnog gasa	27
1.9. Sastav i fizičko-hemijska svojstva prirodnih gasova	28
1.10. Nalazišta i proizvodnja (eksploatacija) prirodnog gasa	28
1.11. Obezbeđenje prirodnog gasa za potrošnju	29
1.12. Transport i distribucija prirodnog gasa	30
1.13. Podzemno skladište gasa	30
1.14. Terminologija	31
1.15. Osobine prirodnih naftnih gasova	32
1.16. Ugljovodonici u prirodnim naftnim gasovima	32
1.17. Neugljovodonici u prirodnim naftnim gasovima	33
1.18. Hemijski sastav PNG iz gasno-kondenzatnih ležišta	33
1.19. Hemijski sastav kaptažnih naftnih gasova.....	34
1.20. Poreklo i osobine neugljovodonika u PNG	34
1.21. Svetske rezerve, potrošnja i eksploatacija gasa	37
1.21.1. Lokacije super gigantskih gasnih polia	41
1.21.2. Države i regije sa najvećim rezervama gasa u periodu 1982/2018	42
1.21.3. Prognoze za otkrivanje novih rezervi PNG	42
1.21.4. Tokovi proizvodnje PNG u svetu.....	42
2. <i>Fazno ponašanje</i>	46
2.1. Faza	46
2.2. Sistem	47
2.3. Broj stepeni slobode višefaznog sistema	47
2.4. Fazni prelazi.....	47
2.5. Čiste supstance.....	48
2.5.1. Fazno ponašanje jednokomponentnog sistema fluida (čisti metan, etan).....	48
2.5.2. Linija tačaka isparavanja	49
2.5.3. Dijagram pritiska i temperature za višekomponentne sisteme	49
2.6. Karakteristike faznog ponašanja višekomponentnog sistema	51
3. <i>Fundamentalno ponašanje gasnih i naftnih rezervoara</i>	52
3.1. Klasifikacija rezervoara i rezervoarskih fluida	52
3.2. Rezervoari za gas	52
3.2.1. Rezervoari sa gasnim kondenzatom.....	53
3.2.2. Gasni kondenzat u blizini kritične tačke	55

3.2.3. Rezervoar vlažnog gasa	56
3.2.4. Rezervoar suvog gasa	57
4. Zakonitosti i jednačine koje određuju karakteristike idealnih gasova	58
4.1. Boyleov zakon	58
4.2. Charles-ov zakon	58
4.3. Gay-Lussacov - Amontonov zakon	59
4.4. Avogadrov zakon	60
4.5. Zakon idealnog gasa, kombinovana jednačina	60
4.6. Jednačina idealnog gasnog stanja	61
4.7. Opšta i individualna gasna konstanta	61
5. Prirodni naftni gas	63
5.1. Fizičke-hemijske osobine prirodnih naftnih gasova	63
5.2. Korekcije za realne gasove	63
5.3. Van der Waalsova jednačina stanja	64
5.4. Faktor kompresibilnosti	64
5.5. Jednačina stanja realnog gasa (JS, engl. compressibility real gas equation)	65
5.6. Zakon (načelo) korespondentnih stanja (ZKS)	65
5.7. Kritični parametri naftnih gasova	66
5.8. Generalizovana korelacija za određivanje Z-faktora smeše	67
5.8.1. Izotemska kompresibilnost	70
5.9. Karakteristike realnih gasova	71
5.9.1. Zapreminski faktor realnog gasa (Bg)	71
5.9.2. Gustina prirodnog naftnog gasa	72
5.9.3. Viskozitet realnog gasa	74
5.9.4. Toplota sagorevanja naftnih gasova	76
5.9.5. Vlažnost prirodnog naftnog gasa	76
5.9.6. Tačka rose	77
5.9.7. Faktor rastvorljivosti gasa u nafti (Rs)	77
5.9.7.1. Određivanje faktora rastvorljivosti	80
5.9.8. Dvofazni zapreminski faktor nafte (Bto)	82
5.9.9. Zapreminski faktor realnog gasa (Bg)	83
5.9.10. Faktor isparljivosti nafte iz gasa (Rv)	84
5.9.11. Dvofazni zapreminski faktor stvaranja gasa (Btg)	86
5.9.12. Pritisak zasićenja (pritisak u mehurićima), P_b	87
5.9.13. Koeficijent degazacije	91
5.9.14. Fazna ravnoteža	92
5.9.15. Pritisak zasićenje naftnog gasa	93
6. Kubne jednačine stanja realnih gasova	94
6.1. Van der Waalsova jednačina stanja	94
6.2. Parametri kubne jednačine stanja	95
6.3. Rešenja Van der Waalsove jednačine	96
6.4. Pravila mešanja	97
6.5. Druge poznate kubne jednačine stanja	98

6.5.1. Jednačina stanja Redlicha i Kwonga	98
6.5.2. Soave-Redlich-Kwongova jednačina.....	98
6.5.3. Jednačina stanja Penga i Robinsona	99
7. <i>Postrojenja</i>	100
7.1. Osnovni koncept prerade prirodnog gasa.....	100
7.1.1. Uvod	100
7.2. Procesni moduli	101
7.2.1. Grejanje	103
7.2.2. Separacija	103
7.2.2.1. Princip separacije	104
7.2.2.2. Podela separatora	105
7.2.2.3. Vodoravni separatori	106
7.2.2.4. Nedostaci vodoravnih separatora	106
7.2.2.5. Uspravni separatori	107
7.2.2.5.1. Dvofazni vertikalni separatori	107
7.2.2.5.2. Trofazni vertikalni separatori.....	108
7.2.2.6. Nedostaci vertikalnih separatora	110
7.2.3. Hlađenje	110
7.2.4. Stabilizacija	110
7.2.4.1. Zašto je potrebna stabilizacija kondenzata?	111
7.2.4.2. Parcijalni pritisak	111
7.2.4.3. Konvencionalna dvostepena separacija	112
7.2.4.3.1. Opis procesnog toka.....	112
7.2.4.4. Višestepena flash stabilizacija kondenzata	113
7.2.4.4.1. Princip višestepene flash stabilizacije	114
7.2.4.4.2. Opis postupka višestepene flash separacije.....	114
7.2.4.5. Višestepena flash stabilizacija kondenzata na konstantnom pritisku i uz povećanje temperature	115
7.2.4.6. Stabilizator kondenzata, stabilizacija frakcionisanjem	116
7.2.4.6.1. Opis procesa	117
7.2.4.6.2. Napredna kontrola procesa.....	118
7.2.4.7. Postrojenja za stabilizaciju kondenzata sa ulaskom hladne sirovine	119
7.2.4.7.1. Opis procesa	119
7.2.4.7.2. Princip rada rektifikacione kolone	120
7.2.4.8. Postrojenja za stabilizaciju kondenzata sa reflukansom	122
7.2.4.9. Ključne komponente	123
7.2.4.10. Napon pare po Reid-u	123
7.2.4.11. Prinos komponenti.....	124
7.2.4.12. Ograničenja kolone Constraints	124
7.2.4.13. Razmatranje konstrukcije kolone za stabilizaciju	124
7.2.4.14. Opis opreme za stabilizaciju	129
7.2.4.15. Podovi	130
7.2.4.15.1. Rešetkasti podovi, perforirani, sita.....	130

7.2.4.15.2.	Ventilski podovi.....	131
7.2.4.15.3.	Podovi sa "zvonima" (Bubble Cap Trays)	132
7.2.4.15.4.	Podovi visokog kapaciteta/visoke efikasnosti	132
7.2.4.15.5.	Podovi sa ventilima u odnosu na podove sa zvonima	132
7.2.4.15.6.	Efikasnost podova i visina kolone	133
7.2.4.16.	Pakovanje	133
7.2.4.16.1.	Nasumično pakovanje.....	133
7.2.4.16.2.	Strukturno pakovanje	134
7.2.4.17.	Podovi ili pakovanje.....	135
7.2.4.18.	Izbor i održavanje kolone za destilaciju	136
7.2.4.19.	Rad kolone za stripovanje	136
7.2.4.20.	Rebojler stabilizacije kolone	136
7.2.4.21.	Hladnjak produkta dna stabilizacije kolone (Stabilizator Bottom Product Cooler)	137
7.2.4.22.	Refluksni sistem stabilizatora (Stabilizer Reflux System).....	137
7.2.4.23.	Hladnjak sirovine stabilizatora (Stabilizer Feed Cooler).....	138
7.2.4.24.	Grejač sirovine za stabilizer (Stabilizer Feed Heater)	138
7.2.5.	Dehidracija	138
7.2.5.1.	Adsorbicija	139
7.2.5.1.1.	Uvod	139
7.2.5.1.2.	Principi adsorpcije.....	140
7.2.5.1.3.	Reverzibilni proces	140
7.2.5.1.4.	Zona prenosa mase	140
7.2.5.2.	Principi rada	141
7.2.5.2.1.	Uvod	141
7.2.5.2.2.	Komponente sistema	142
7.2.5.2.3.	Ciklus sušenja / reaktivacije	142
7.2.5.3.	Performanse.....	143
7.2.5.3.1.	Kvalitet ulaznog gasa.....	144
7.2.5.3.2.	Temperatura.....	144
7.2.5.3.3.	Pritisak	145
7.2.5.3.4.	Vreme ciklusa	146
7.2.5.3.5.	Brzina gasa.....	146
7.2.5.4.	Izvor gasa za regeneraciju	147
7.2.5.5.	Pravac protoka gasa.....	148
7.2.5.6.	Izbor sredstva za sušenje.....	149
7.2.5.6.1.	Molekulska sita	150
7.2.5.6.2.	Silika gel i alumina	150
7.2.5.6.3.	Silica Gel	150
7.2.5.7.	Poželjne karakteristike čvrstih sredstva za sušenje	150
7.2.5.8.	Oprema	150
7.2.5.8.1.	Oprema za prečišćavanje ulaznog gasa.....	150
7.2.5.9.	Adsorbiciona kolona	151
7.2.5.9.1.	Opšte napomene	151

7.2.5.9.2.	Loša distribucija gasa	152
7.2.5.9.3.	Neadekvatna izolacija.....	152
7.2.5.9.4.	Neodgovarajući nosač sloja	152
7.2.5.9.5.	Presurizacija.....	153
7.2.5.9.6.	Izmenjivači regeneracionog gasa, grejači i hladnjaci	154
7.2.5.9.7.	Separator regeneracionog gasa	154
7.2.5.9.8.	Regulacioni ventili	154
7.2.5.10.	Absorbicija	155
7.2.5.10.1.	Uvod.....	155
7.2.5.10.2.	Principi absorpcije	155
7.2.5.10.3.	Raoulov i Daltonov zakon.....	155
7.2.5.10.4.	Ravnoteža glikol-voda	156
7.2.5.11.	Dehidracija glikolom.....	157
7.2.5.11.1.	Princip rada	157
7.2.5.12.	Gasni sistem.....	158
7.2.5.12.1.	Gas-glikol kontaktor	158
7.2.5.13.	Glikolni sistem	160
7.2.5.13.1.	Izmenjivač toplote glikol/gas.....	160
7.2.5.13.2.	Kontaktori Glikol/gas	160
7.2.5.13.3.	Refluks kondenzator	161
7.2.5.13.4.	Grejač glikol-glikol.....	161
7.2.5.13.5.	Filter od mikrovlakana (mikrofibera)	161
7.2.5.13.6.	Ugljeni filter	162
7.2.5.13.7.	Glikol-glikol izmenjivač toplote	162
7.2.5.13.8.	Destilaciona kolona sa "pakovanjem"	162
7.2.5.13.9.	Reconcentrator	163
7.2.5.13.10.	Stripovanje gasom	164
7.2.6.	Uklanjanje sumpora i ugljen dioksida	164
7.2.6.1.	Fizički efekti dejstva H ₂ S i CO ₂	164
7.2.6.2.	H ₂ S i CO ₂ limiti u gasu	165
7.2.6.3.	Parcijalni pritisak	165
7.2.6.4.	Postrojenja za "sladenje" gasa.....	167
7.2.7.	Procesi sa čvrstim slojem.....	168
7.2.7.1.	Opis procesa	168
7.2.7.2.	Procesi sa metalnom suđerastom mrežicom	169
7.2.7.2.1.	Primena	169
7.2.7.2.2.	Regeneracija	171
7.2.7.2.3.	Problemi vezani za stvaranje hidrata	172
7.2.7.3.	Procedura projektovanja postrojenja sa gvođenom suđerastom mrežicom	172
7.2.7.3.1.	Opšta razmatranja.....	172
7.2.7.3.2.	Razmatranja dizajna	173
7.2.7.4.	Sulfa-Treat Proces.....	176
7.2.7.4.1.	Opis procesa	176

7.2.7.5. Procesi sa molekulskim sitima	176
7.2.7.5.1. Regeneracija	176
7.2.7.5.2. Mehanička degradacija.....	177
7.2.7.5.3. Primena	177
7.2.7.6. Cink oksid procesi	177
7.2.7.6.1. Proces	177
7.2.7.6.2. Razmatranje parametara vezanih za sloj	177
7.2.7.6.3. Primena	177
7.2.8. Procesi sa hemijskim rastvaračem	177
7.2.8.1. Opšti opis procesa	177
7.2.8.1.1. Regeneracija	177
7.2.8.1.2. Najčešće korišćeni hemijski rastvarači	178
7.2.8.2. Aminski procesi	178
7.2.8.2.1. Razmatranja vezana za korišćenje amina	178
7.2.8.2.2. Opis procesa	178
7.2.8.3. Metildietanolamin	179
7.2.8.4. Monoetanolaminski sistemi	179
7.2.8.4.1. Opšta diskusija	179
7.2.8.4.2. Regeneracija	179
7.2.8.4.3. Nedostaci	180
7.2.8.4.4. Reklejmer (povratnik).....	180
7.2.8.4.5. Koncentracija i uvođenje rastvora	180
7.2.8.4.6. Razmatranja o koroziji.....	180
7.2.8.4.7. Razmatranje penjenja	180
7.2.8.4.8. Separator sa filterom od mikrofibera	181
7.2.8.4.9. Sistem za blanketiranje	181
7.2.8.4.10. MEA gubici.....	181
7.2.8.4.11. Rezime	181
7.2.8.5. DEA sistemi.....	181
7.2.8.5.1. Opšta diskusija	181
7.2.8.5.2. Reklejmer	181
7.2.8.5.3. Koncentracija i uvođenje rastvora	181
7.2.8.5.4. Gubici amina	182
7.2.8.6. Diizopropanolaminski sistemi	182
7.2.8.6.1. Opšta diskusija	182
7.2.8.6.2. Koncentracija i uvođenje rastvora	182
7.2.8.6.3. Prednosti.....	182
7.2.8.7. Diizopropanolaminski sistemi.....	182
7.2.8.7.1. Opšta diskusija	182
7.2.8.7.2. Prednosti	182
7.2.8.8. MDEA sistemi	182
7.2.8.8.1. Opšta diskusija	182
7.2.8.8.2. Odnos CO ₂ / H ₂ S	182
7.2.8.8.3. Koncentracija i uvođenje rastvora	183

7.2.8.8.4.	Prednosti	183
7.2.8.9.	Inhibirani amini sistemi	183
7.2.8.9.1.	Opšta diskusija	183
7.2.8.10.	Aminski sistem	183
7.2.8.10.1.	Opšta razmatranja	183
7.2.8.10.2.	Aminski absorberi	183
7.2.8.10.3.	Recirkulacioni odnos amina	184
7.2.8.10.4.	Toplota reakcije	186
7.2.8.10.5.	Flash posuda	187
7.2.8.10.6.	Aminski rebojler	188
7.2.8.10.7.	Aminski striper	190
7.2.8.10.8.	Vršni kondenzator i akumulaciona posuda sa refluksum ..	191
7.2.8.10.9.	Izmenjivači bogatih/siromašnih amina	193
7.2.8.10.10.	Aminski hladnjak	194
7.2.8.10.11.	Prečišćavanje rastvora amina	194
7.2.8.10.12.	Pumpe za rastvor amina	195
7.2.8.10.13.	Procedura za određivanje veličine aminskog sistema ...	195
7.2.8.11.	Sistemi vrućeg kalijum karbonata	196
7.2.8.11.1.	Opšta diskusija	196
7.2.8.11.2.	Opis procesa	196
7.2.8.11.3.	Performanse	197
7.2.8.11.4.	Razmatranja mrtvih tačaka u sistemu	197
7.2.8.11.5.	Razmatranja o koroziji	197
7.2.8.12.	Licencirani karbonatni sistemi	197
7.2.8.13.	Grupa procesa sa specijalnim hemijskim rastvaračima	197
7.2.8.13.1.	Opšta diskusija	197
7.2.8.13.2.	Opis procesa	198
7.2.8.13.3.	Performanse	198
7.2.8.13.4.	Sulfa-Check	198
7.2.8.13.5.	Razmatranje koncentracije	198
7.2.8.13.6.	Protok mehurića	198
7.2.8.13.7.	Odlaganje oksidacionog rastvora	198
7.2.9.	Fizički procesi	198
7.2.9.1.	Opšti opis procesa	198
7.2.9.2.	Procesi sa flornim rastvorom	200
7.2.9.3.	Sulfinol® postupak	200
7.2.9.3.1.	Ulaz kiselog gasa	201
7.2.9.3.2.	Karakteristike	201
7.2.9.3.3.	Razmatranja vezana za dizajn	201
7.2.9.3.4.	Razmatranje vezano za penjenje	201
7.2.9.3.5.	Faktori koje treba uzeti u obzir pre izbora postupka za tretiranje	201
7.2.9.4.	Proces Selexol®	201
7.2.9.5.	Rectisol postupak	201

7.2.10. Procesi za direktnu konverziju	202
7.2.10.1. Opšti opis procesa	202
7.2.10.2. Stretford proces	202
7.2.10.2.1. Opšta diskusija.....	202
7.2.10.2.2. Opis procesa	202
7.2.10.3. IFP postupak.....	203
7.2.10.3.1. Opšta diskusija.....	203
7.2.10.3.2. Opis procesa	204
7.2.10.3.3. Odnos H ₂ S prema SO ₂	204
7.2.10.4. LO-CAT®.....	204
7.2.10.4.1. Opšta diskusija.....	204
7.2.10.4.2. Opis procesa	204
7.2.10.4.3. Razmatranja vezana za tehnologiju	205
7.2.10.5. Sulferox®	205
7.2.10.6. Claus	205
7.2.10.6.1. Opšta diskusija.....	205
7.2.10.6.2. Opis procesa	205
7.2.10.7. Obrada otpadnog gasa	206
7.2.10.7.1. Opšta diskusija.....	206
7.2.10.8. Sulfa-Check proces	207
7.2.10.8.1. Opšta diskusija.....	207
7.2.11. Procesi destilacije	207
7.2.11.1. Proces destilacije Rian-Holmesa	207
7.2.11.1.1. Opšta diskusija.....	207
7.2.11.1.2. Opis procesa	207
7.2.12. Procesi zasnovani na propusnosti (permeation) gasa	208
7.2.12.1. Membrane	208
7.2.12.1.1. Definicija	208
7.2.12.1.2. Aplikacije.....	208
7.2.12.1.3. Propusnost membrane	208
7.2.12.1.4. Važni parametri pri izboru membrane	209
7.2.12.2. Asimetrična struktura membrane	210
7.2.12.3. Kompozitna membranska struktura	210
7.2.12.4. Membranski elementi	211
7.2.12.4.1. Membrana u obliku ravnog lista	211
7.2.12.4.2. Permeatni gas.....	212
7.2.12.4.3. Optimizacija sistema	212
7.2.12.4.4. Šuplja vlakna.....	212
7.2.12.4.5. Spiralno uvijeni membranski elementi u odnosu na šuplja vlakna	213
7.2.12.4.6. Spiralno uvijeni membranski elementi	213
7.2.12.4.7. Šuplja vlakna.....	213
7.2.12.4.8. Membranski moduli	214
7.2.12.4.9. Glavni dobavljači.....	214

7.2.12.5.	Membranski skidovi (klizači)	214
7.2.12.6.	Razmatranja dizajna	214
7.2.12.6.1.	Protok	214
7.2.12.6.2.	Radna temperatura	215
7.2.12.6.3.	Pritisak u dovodu	216
7.2.12.6.4.	Permeatni pritisak.....	216
7.2.12.6.5.	Uklanjanje CO ₂	217
7.2.12.7.	Ostala razmatranja vezana za dizajn	218
7.2.12.7.1.	Uslovi procesa	218
7.2.12.7.2.	Propisi vezani za životnu sredinu	218
7.2.12.7.3.	Lokacija.....	218
7.2.12.8.	Procesne sheme.....	219
7.2.12.8.1.	Jednostepeni membranski proces (Slika 7.65)	219
7.2.12.8.2.	Višestepeni membranski proces	219
7.2.12.9.	Predobrada kod membranskih procesa	221
7.2.12.9.1.	Opšta razmatranja	221
7.2.12.9.2.	Razmatranja sistema predobrade	221
7.2.12.9.3.	Tradicionalna prethodna obrada	222
7.2.12.9.4.	Dodatna oprema koja se koristi prilikom predhodne obrade	222
7.2.12.9.5.	Hladnjak (Chiller)	222
7.2.12.9.6.	Turbo-ekspander	222
7.2.12.9.7.	Glikolna jedinica	222
7.2.12.10.	Poboljšanja prethodne obrade	223
7.2.12.10.1.	Potreba za poboljšanjima vezanim za predobradu.....	223
7.2.12.10.2.	Potpuno uklanjanje teških ugljovodonika	224
7.2.12.10.3.	Regenerativni sistem	224
7.2.12.10.4.	Sposobnost obrade sirovina sa različitim sastavom	224
7.2.12.10.5.	Pouzdanost.....	224
7.2.12.10.6.	Efikasnost	225
7.2.12.11.	Prednosti membranskih sistema.....	225
7.2.12.11.1.	Niži kapitalni troškovi (CAPEX).....	225
7.2.12.11.2.	Operativni troškovi (OPEX)	225
7.2.12.11.3.	Odložena kapitalna ulaganja	225
7.2.12.11.4.	Visok odnos maksimalnog i minimalnog kapaciteta (high turndown).....	225
7.2.12.11.5.	Operativna jednostavnost i visoka pouzdanost	226
7.2.12.11.6.	Mala težina i efikasnost korišćenja prostora	226
7.2.12.11.7.	Prilagodljivost	226
7.2.12.11.8.	Ekološki aspekti korišćenja membranskog procesa	227
7.2.12.11.9.	Efikasnost dizajna	227
7.2.12.11.10.	Proizvodnja energije.....	227
7.2.12.11.11.	Idealno za uklanjanje uskih grla (De-bottlenecking) ...	227
7.2.12.11.12.	Idealna solucija za udaljene lokacije.....	227
7.2.12.12.	Izbor procesa.....	227

7.2.12.12.1.	Analiza ulaznog gasa	227
7.2.12.12.2.	Opšta razmatranja.....	228
7.2.12.12.3.	Uklanjanje H ₂ S da bi se postiglo kvalitet za cevovodni transport (4 ppm)	228
7.2.12.12.4.	Selekcione šeme	229

Skraćenice:

Ξ_i =ekvivalent i jona;

ρ_b =Pritisak zasićenja

B_w =faktor kompresibilnosti. Pa^{-1} , promena zapremine kada se pritisak promeni za jedinicu;

γ_g =Prosečna specifična težina naftnog gasa

γ_{oAPI} =Relativna gustina nafte izražena u^oAPI

ρ =gustina rastvora, kg/m^3 (lbs/gal);

α =koeficient Joule-Thomson (zavisi od prirode gasa, pritiska, temperature);

β =koeficient kompresibilnosti, stišljivosti (ili elastičnosti zapremine), GPa^{-1} ;

α =koeficient rastvorljivosti gasa;

α =koeficient rastvorljivosti gasa;

λ =latentna toplota isparavanja vode na pritisku striper kolone, J/kg (Btu/lbs).

n-C₄ split=simulirani molovi komponente podeljeni sa molovima n-C₄ u sirovini;

β_n =koeficient kompresibilnosti, stišljivosti (ili elastičnosti zapremine) nafte, GPa^{-1} ;

ΔP =diferencijalni pritisak, kPa (psi);

ΔP =promena pritiska.

Δp =razlika pritiska CO₂ između dovoda (visoki pritisak) i propusne strane membrane (niskog pritiska);

ΔT = promena temperature, promena temperature amina, °C (°F);

%CA=procenat ugljenika u aromatskim strukturama;

%CN=procenat ugljenika u naftenskim strukturama;

%CP=procenat ugljenika u parafinskim strukturama.;

Δt_x =vremenski interval između emitovanog i primljenog signala, s;

A=efektivna površina provodnika (površina preklapanja ploča = $a \times b$, m^2);

A=površina kontakta sloja tečnosti (gasa), koji se kreću, m^2 ;

A=površina poprečnog preseka;

A_G =molovi kiselog gasa/day, $\text{kg mol}/\text{day}$ (lbs mol/day);

A_L =ulaz kiselog gasa, mol kiselog gas/mol amina.

A_{LLL} =površina poprečnog preseka za najniži nivo tečnosti unutar separatora, m^2 ;

A_p =površina poprečnog preseka kapljice = $Dd^2 \cdot \pi/4$, m^2 ;

A_T =površina poprečnog preseka posude separatora, m^2 ;

A_v =površina poprečnog preseka separatora potrebnog za odvajanje kapljica iz struje gasa, m^2 ;

B_g =zapreminski faktor gasa,

BHP=maksimalna snaga pumpe, kW (HP);

B_{to} =dvofazni zapreminski faktor nafte,

B_{um} (B_u)=zapremina gvozdene sunderaste mrežice, bushels (m^3);
 c =brzina prostiranja svetlosti u vakuumu, m/s;
 C =kapacitet u Pico faradima, pF;
 c =konstanta: za neredovno servisiranje $c=125$, za redovno servisiranje $c=100$;
 c =težinski udeo amina u aminskom rastvoru, kg amina/kg rastvora (lbs amin/lbs rastvora);
 C_D =koeficijent zaostajanja ;
 $CFPP$ =tačka zagušenja hladnog filtera, filtrabilnost, °C;
 C_{H^+} =koncentracija vodonikovih jona, mmol/l;
 CP =tačka zamucenja, °C;
 C_{PDEA} =DEA specifična toplota, kJ/kg K (Btu/lbs °F);
 C_{PLA} =specifična toplotna moć "siromašnog" amina, kJ/kg K (Btu/lbs);
 C_{PMEA} =MEA specifična toplota, kJ/kg K (Btu/lbs °F);
 C_s =je konstanta za Seebeckov napon;
 C_T =je konstanta za Thomson-ov napon;
 D =difuzijski koeficijent CO_2 kroz membranu;
 d =prečnik;
 d =rastojanje između senzora i tela čija se temperatura meri, μ ;
 d =relativna gustina;
 d =udaljenost između dve ploče, m;
 d =udaljenost između provodnikam, m;
 d =unutrašnji prečnik posude, cm (in.);
 D_d =prečnik kapljice, m;
 d_m =prečnik kapljice, m;
 d_{max} =makimalni unutrašnji prečnik posude, cm (in.);
 d_{min} =minimalni unutrašnji prečnik posude, cm (in.);
 d_N =prečnik ulazne mlaznice separatora, m;
 D_T =prečnik separatora, m;
 D_u =unutrašnji prečnik separatora, m;
 d_u =unutrašnji prečnik separatora, m;
 dv =razlika između brzine koja se kreće sloj tečnosti (gasa) ;
 D_V =unutrašnji prečnik posude separatora, m;
 dy =rastojanje između pokretnih sloj tečnosti (gasa), m;
 e =efikasnost (0,65=0,8).
 e =efikasnost pumpe, =0.7 za centrifugalne pumpe, =0.9 za klipne pumpe.
 E =koeficijent toplotne ekspanzije, promeni zapremine kada promeni temperatura za 1 °C;
 E =konstanta poznata kao apsolutna propusnost slobodnog prostora;
 E =ukupni napon preko termoelementa, V;
 E_h =potencijalna energija ($= F_g \cdot h = m \cdot g \cdot h$ (=) J);
 F =sila sa kojom se deluje na ploče, $N = 1 \text{ kgm/s}^2$;
 F_d - sila povlačenja kapljica, N;
 F_e =sadržaj Fe oksidne sunderaste mrežice kg Fe_2O_3/m^3 (lbs Fe_2O_3 /bushel);

F_g - sila teže koja deluje na kapljicu, N;
 f_l - odnos visine tečnosti i prečnika separatora, -;
 F_n =ukupan broj molova;
 FP =tačka smrzavanja, °C;
 F_{tr} =sila trenja, N;
 g =gravitaciona sila, m/s^2 ; gravitaciono ubrzanje, m/s^2 ; konstanta gravitacije, m/s^2 ;
 GCV =ukupna toplotna vrednost, MJ/kg, kJ/kg;
 g_i =maseni udeo frakcije, težinski udeo; maseni udeli komponenata;
 H =dubina, m;
 H =visina sloja, m (ft).
 h =visina stuba tečnosti unutar separatora, m;
 H_D - visina separatora namenjena primarnom razdvajanju faza, m;
 H_D =visina razdvajanja faza, m;
 H_H =visina zadržavanja tečne faze, m;
 h_L =entalpija vode na izlaznoj temperaturi iz kondenzatora, W (Btu/lbs);
 H_l =visina tečne faze u separatoru, m; ($h_D = H_l / d_u$);
 H_{LIN} =visina između maksimalne visine tečnosti i ulazne mlaznice separatora, m;
 H_{LL} =maksimalna visina tečnosti unutar separatora, m;
 H_{LLL} =najniži nivo tečne faze unutar vertikalnog separatora, m;
 H_{ME} =debljina hvatača kapljica, m;
 h_o =željena debljina sloja nafte [m];
 h_s =entalpija pare na temperaturi gornjeg poda, W (Btu/lbs);
 H_5 =visina punjenja separatora, visina punjenja, m; m;
 H_T =ukupna visina uspravnog separatora, m;
 H_{tot} =ukupna tvrdoća vode, ($= H_{carb} + H_{nocarb} + \left(\frac{mg_{\Delta kv}}{l}\right)$), sadržaj soli u miligramima ekvivalenta po litri;
 H_v =minimalna visina prostora potrebna za odvajanje kapljica iz struje gasa, m;
 H_v =visina prostora unutar separatora potrebna za odvajanje kapljica iz struje gasa, m;
 $i_p = 1.01325$ bar, zapremina 1 mola gasa);
 l =debljina membrane.
 lk =indeks korelacije;
 j^* = gustina spektralnog zračenja;
 J =membranski tok CO_2 (stopa / jedinica površine);
 K - separatorski koeficijent, m/s;
 K =Henrijeva konstanta Genri ($K=f(\alpha)$);
 K =Karakterizacioni broj;
 k =rastvorljivost CO_2 u membrani;
 K =relativna dielektrična konstanta izolacionog materijala;
 K =Souders Brownov koeficijent, m/s;

k_{dry} =koeficijent suvoće;

K_i =ravnotežni odnos komponente: $K_i = \frac{y_i}{x_i}$;

k_{wet} =koeficijent vlažnosti;

L/d =odnos dužine i prečnika separatora, -;

L =dužina posude separatora, m;

L =latentna toplota isparavanja skladištene tečnosti;

L_{DEA} =brzina cirkulacije DEA rastvora, m³/h (gpm);

L_{eff} =dužina separatora raspoloživa za odvijanje separacije, m;

L_{eff} =efektivna dužina separatora, m;

L_{H_2O} =protok vode, m³/h (gpm);

L_{LA} =cirkulacioni odnos "siromašnog" amina, m³/h (gpm);

L_{LL} =najniži nivo tečnosti unutar separatora, m;

L_{MEA} =brzina cirkulacije MEA rastvora, m³/h (gpm);

L_{MIN} =minimalna dužina separatora potrebna za odvajanje tečnosti od gasa, m;

L_n =ukupan broj molova komponenti n u tečnosti na dnu kolone;

L_{ss} =stvarna dužina/visina separatora, m;

M =deo separatora ispunjen tečnom fazom;

m =masa, kg;

M = molekulska masa, molekulska težina skladištene tečnosti, kg/kmol;

MF_n =molski udeo n-te komponente u tečnoj fazi.

M_g =maseni protok gasa, kg/s;

$m_{v,i}$ =koncentracija jona u vodi (mg/l);

n =broj međustepeni;

n =indeks refrakcije;

n =količina supstance, kmol;

N =količina supstance, kmol;

$N_A = 6,023 \times 10^{23}$ molekula, Avogadrov broj;

NCV =neto toplotna vrednost, MJ/kg, kJ/kg;

n_g =molarni udeo gasne faze;

N_i =broj molekula (čestica) ;

n_i =kmol, broj molova;

n_L =molarni udeo tečne faze;

N_{LL} =normalan nivo tečnosti unutar separatora, m;

O_v =protok vode, m³/s;

P =apsolutni pritisak, Pa;

P =pritisak gasa iznad površine tečnosti, Pa;

P = radni pritisak, kPa (psia); radni pritisak separatora, bar;

p_b = pritisak mehurića, psia

P_i =parcijalni pritisak i-te komponente u smeši;

PP =tačka stinjanja, °C;

PP_{H_2O} =parcijalni pritisak vode na izlaznoj kondenzatorskoj temperaturi, kPa abs (psia).

P_R =pritisak u refluksnoj posudi, kPa (psig);
 $P_{s.c.}$ =standardna vrednost atmosferskog pritiska (1.01325 bar);
 P_s =pritisak koji vlada u rezervoaru, [Pa];
 P_s =standardni pritisak, Pa;
 Q =naboj na kondenzatoru, F;
 q_{ag} =toplotno opterećenje kiselog gasara, W(Btu/h);
 q_{cond} =toplotna moć kondenzatora, W(Btu/h);
 q_{cooler} =toplotna moć "siromašnog" amina, W (Btu/h);
 q_{DEA} =DEA exchanger, W (Btu/h);
 Q_g =protok gasa, std m³/h (MMSCFD);
 Q_g =protok gasa, m³/s;
 q_{gv} =propusna moć uspravnog separatora za gas, pri pritisku i temperaturi separatora, m³/s;
 Q_k =protok kondenzata, m³/s;
 q_l =protok tečne faze, m³/s;
 Q_l =protok tečnosti, m³/s;
 q_{la} =toplotno opterećenje rastvora „siromašnog“ amina, W(Btu/h);
 q_{MEA} =MEA toplotna moć, W (Btu/h);
 Q_n =donja toplota sagorevanja, MJ/kg, kJ/kg;
 Q_o =protok nafte, m³/s;
 q_o =protok nafte, m³/s;
 q_{oH} =propusna moć vodoravnog separatora za tečnost, m³/s;
 q_{ra} =toplotno opterećenje rastvora „bogatog“ amina, W(Btu/h);
 q_{reb} =toplotna moć rebojlera, w(Btu/h);
 Q_v =gornja toplota sagorevanja, MJ/kg, kJ/kg;
 Q_v =zapreminski protok, m³/s;
 q_{vr} =toplotna moć potrebna da bi se ohladile vršne pare na izlaznu temperaturu kondenzatora, W (Btu/h);
 q_w =protok vode, m³/s;
 R =odnos pritisaka između stepeni: $R = \frac{P_1}{P_2} = \frac{P_2}{P_3} = \dots = \frac{P_n}{P_s}$;
 R =univerzalna gasna konstanta, Pa × m³ / (kmol × stepeni), u SI .3145 $\left[\frac{\text{kPa m}^3}{\text{K kgmol}} \right]$;
 R_0 =otpornost na temperaturi t = 0 °C, Ω;
 r_c =poluprečnik mernog kruga, mm;
 $R_e = f(d, v, \rho, \mu)$, Rejnoldsov broj;
 R_s = rastvorljivost u gasu, scf / STB
 R_s =faktor rastvorljivosti,
 R_{sb} =faktor rastvorljivosti gasa na pritisku mehurića,
 R_t =otpornost na temperaturi t, Ω;
 RV_n =relativna isparljivost komponente n
 SG =specifična težina "siromašnog" amina, (voda=1.0);
 SG_{DEA} =specifična težina DEA.
 SG_{MEA} =specifična težina MEA;

S_r =odnos dužine i prečnika ;
 T =apsolutna temperatura, K; temperatura sistema, ° R; radna temperatura, K (°R), radna temperatura separatora, K, Temperatura ležišta
 t =vreme, s;
 T_C ; je temperatura hladnog spoja, °C;
 t_c =vreme ciklusa, dani;
 t_d =vreme sedimentacije kapljice, s;
 T_H =je temperatura vrućeg spoja, °C;
 t_i =srednja temperatura ključanja, °C;
 T_{in} =ulazna temperatura u aminski hladnjak=temperaturi na izlazu bogat/siromašan aminski izmenjivač, °C (°F).
 t_{iz} =vreme koje je potrebno da se kapljice izdvoje iz struje gasa, s;
 t_k =srednja kubna temperatura ključanja, °C;
 t_M =molska srednja temperatura ključanja, °C;
 T_{obj} =temperatura tela koja se meri, °C;
 T_{out} =izlazna temperatura iz aminskog hladnjaka, temperatura sirovinskog gasa +2.2 °C (°F);
 t_r =vreme zadržavanja tečne faze u separatoru, s;
 t_{rg} =vreme zadržavanja gasa, s;
 t_{ro} =vreme zadržavanja nafte, s;
 t_{rw} =vreme zadržavanja vode, s;
 $T_{s.c.}$ =vrednost temperature pri standardnim uslovima (288.15K);
 T_s =standardna temperature, K;
 t_s =vreme punjenja separatora, s;
 T_{sen} =temperatura IR temperaturnog senzora, °C;
 t_z =zapreminska srednja temperatura ključanja, °C;
 V =brzina ploče, m/s;
 V =brzina smicanja, 1/s;
 V =napon kondenzatora, V;
 v =specifična zapremina, m³/kg;
 V =zapremina m³;
 v_d =brzina sedimentacije kapljice, m/s;
 V_{deg} =zapremina nafte pri atmosferskom pritisku i temperaturi od 20°C posle degazacije, m³;
 v_g =brzina gasa, m/s;
 V_g =zapremina gasa, rastvorenog na datoj temperaturi; m³;
 V_{gmax} =maksimalna brzina gasa, m/s (ft/s).
 v_{gs} =stvarna brzina gasa, m/s;
 V_H =zapremina tečne faze unutar akumulacijske sekcije separatora, m³;
 V_H =zapremina tečnosti zadržana unutar separatora, m³;
 V_i =zapreminski udeo frakcija, zapremina tečnog rastvarača;;
 V_m, v =molarna zapremina, 22,4dm³/mol pri 0°C i 101,3 kPa, zapremina 1 mola gasa ili 23.645 m³/kgmol pri 15°C, 1.01325 bar;

$v_{\max}$ =kritična brzina strujanja gasa, m/s;
 V_p =napon para smeše, psia;
 V_{pn} =napon para n-te komponente, psia;
 V_r =molski deo ispuštanja pare iz kondenzatora kg mol/h (lbs mol/h);
 V_s =zapremina prepunjenja, m³;
 V_{sl} =zapremina nafte na uslovima sloja; m³;
 v_t =brzina sedimentacije kapljice, m/s;
 W_{H_2O} =protok vode, kg/h (lbs/h);
 W_r =količina refluksa, kg/h (lbs/h).
 x =dužina puta u pravcu brzine v , m ;
 X =koeficijent proporcionalnosti;
 X_A =ukupno potrebno smanjenje frakcije kiselih gasova, odnos uklonjenih molova kiselog gasa/broju molova dovodnog gasa; Napomena: X_A predstavlja broj molova svih kiselih komponenti, to jest, CO₂, H₂S i meraptaptana, pošto MEA i DEA nisu selektivni;
 x_i - molarni udeo komponente i u tečnoj fazi;
 x_w =zapreminska koncentracija disperzne faze (vode), %;
 y =rastojanje između ploča, m;
 Y =rastojanje između ploča, m;
 y_i - molarni udeo komponente i u gasovitoj fazi;
 y_i = molski udeli komponenata, molarni (molski) udeo frakcija;
 Z = gasni faktor kompresibilnosti, faktor kompresibilnosti gasa;
 z_i =molarni udeo komponente i u ukupnoj smeši;
 $\alpha_a = \phi_a / \phi$, koeficijent absorpcije;
 $\alpha_p = \phi_p / \phi$; koeficijent propuštanja zračenja koje pada na telo;
 $\alpha_r = \phi_r / \phi$, koeficijent refleksije;
 γ ili ρ^0 =relativna gustina.;
 γ_g =relativna gustina gasa ;
 Δ =pogonska sila (razlika temperature, razlika koncentracije, razlika količine kretanja, ili razlika pritiska, itd.) između dva mesta na rastojanju između kojih se vrši transport;
 Δh =udaljenost između vodene i naftne pregrade [m];
 ϵ =dielektrična konstanta nafte, F/m, As/Vm;
 ϵ =koeficijent emisivnosti;
 ϵ_0 =provodljivost praznog prostora ($\epsilon_0 \approx 8.854 \times 10^{-12}$ F m⁻¹);
 ϵ_R =relativna statička provodljivost;
 μ = viskozitet, koeficijent dinamičke viskoznosti, Pas; dinamički viskozitet, Pa s, Nsm⁻², kg·m⁻¹s⁻¹;
 μ_0 =viskoznost nafte - disperzione sredine jer se radi o emulziji vode u nafti, Pa·s;
 μ_e =viskoznost emulzije, Pa·s;
 μ_g =viskoznost gasa, Pa·s; ;
 μ_o =viskoznost nafte, Pa·s;

μ_p =plastična viskoznost, Pa s, Nsm⁻², kg·m⁻¹s⁻¹

v=brzina prostiranja elektromagnetnih talasa ($\approx 3 \cdot 10^8$ m/s);

v=kinematski viskozitet, m²/s, cSt (1 mm²·s⁻¹ = 10⁻⁶m²·s⁻¹);

v=molarna zapremina (=22.414 $\left[\frac{\text{dm}^3}{1 \text{ g mol}} \right]$ =22.414 $\left[\frac{\text{m}^3}{1 \text{ kg mol}} \right]$ pri T=273.15 K

v_c =eroziona brzina smeše, m/s;

v_i =zapreminski udeli komponenata;

ρ =gustina, g/cm³; kg/m³. ;

ρ_g =gustina gasa, kg/m³;

ρ_k =gustina kondenzata, kg/m³;

ρ_l =gustina tečnosti, kg/m³;

ρ_{mix} =odnos gustine gasa i tečnosti pri uslovima separacije, kg/m³;

ρ_o =gustina nafte, kg/m³;

ρ_v =gustina vode, kg/m³;

ρ_w - gustina vode [kg/m³];

$\sigma = 5,6696 \cdot 10^{-8}$ [Wm⁻²K⁻⁴] Stefan- Boltzmann-ova konstanta;

σ =provodljivost, S/m, $\mu\text{S/cm}$;

τ =smicajno naprezanje, Pa, $\frac{F \text{ (N)}}{A \text{ (m}^2\text{)}} = \text{lb}/100\text{ft}^2$;

τ_o =granica tečenja (kritično naprezanje na smicanje), MPa;

Φ =fluidnost, m²/Ns ;

ϕ =fluks posmatrane veličine (toplote, mase, količine kretanja itd.), tj.

količinu te veličine koja se prenese za jedinicu vremena u površinu kroz jediničnu površinu normalnu na pravac transporta;